

Kapitein-dokter An Van Rompay / 33

“Buitenlandse missies zijn verhalen over **gemengde gevoelens**: proeven van vreemde culturen, maar even goed geconfronteerd worden met menselijke ellende in oorlogsgebied.”

Tekst: An Swerts / Foto's: Belgische Defensie

“Onze doc is zó”, zegt hij met zijn duim in de lucht. “Warm hart, groot rechtvaardigheidsgevoel.” “Gevoel voor humor!” vult een ander aan. En dan de allerdapperste: “Knappe verschijning!” Het ijs is meteen gebroken in de kazerne van Leopoldsborg, mijn ontmoetingspunt met kapitein-dokter An Van Rompay.

VOOR DE KRIJGSRAAD

Ze zijn al lang geen uitzondering meer, maar in de hogere legerfuncties zijn vrouwen nog steeds in de minderheid. Mij lijkt het niet vanzelfsprekend dat het sterke geslacht militaire bevelen van het zwakke geslacht wil aanvaarden. “Dat valt heel goed mee!” lacht ze. “Het ligt niet in mijn karakter om mij autoritair op te stellen, maar dat neemt niet

weg dat ik mannelijke collega's bevelen moet geven. Hoewel het voor de buitenwereld misschien allemaal macho's zijn, hebben de mannen toch vooral respect om wie je bent, wat je doet, hoe goed je je werk doet. Als er wederzijds respect is dan wordt je autoriteit als vrouw niet in vraag gesteld. Ik voel me heel goed tussen mijn mannelijke collega's. Met de meeste van hen heb ik een fijne band.” Dan wendt ze haar blik even af, ze lijkt te aarzelen. “Tja, er zijn natuurlijk altijd uitzonderingen”, glimlacht ze en doet haar verhaal. In 2000 werd ze als eerste vrouwelijke officier uitgestuurd voor een buitenlandse missie in Kosovo. Tijdens een militaire opdracht kantelde een tank waarbij een aantal militairen zwaar gewond raakten. Een van hen verloor een been. Twee anderen

konden het ongeval emotioneel niet verwerken en weigerden enkele dagen later om opnieuw in de tank te stappen. De kolonel schermde tevergeefs met 'insubordinatie', wat zoveel betekent als weigering van bevel met gevangenisstraf als sanctie. Zonder resultaat, de 2 militairen bleven weigeren. Daarop nam de kolonel de beslissing hen onmiddellijk naar de Belgische gevangenis te laten overbrengen. Dokter Van Rompay pleitte ervoor hen wat rust te gunnen, maar de kolonel had hier geen oren naar: "Ge zijt een heel lief meisje, maar zo werkt dat hier niet!" De soldaten keerden terug naar België en werden na een kort verblijf in de gevangenis naar een psychiatrische kliniek overgebracht. Het kwam tot een proces voor de krijgsraad die de diagnose 'posttraumatische depressie' bevestigde. Mijn vrouwelijke stekels staan ondertussen rechtop en terwijl ik uiting geef aan mijn verontwaardiging kijkt ze me glimlachend aan. Ze heeft de gebeurtenis duidelijk al een plaats gegeven en achter zich gelaten.

GEMENGDE GEVOELENS

De buitenlandse missies volgden elkaar op: Tanzania (2003), Afghanistan (2004), Sri Lanka (2005) en Kosovo (2006). Verre landen, vreemde culturen, adembenemende landschappen. Voor een avontuurlijke ziel klinkt het als muziek in de oren, was het niet dat de bestemmingen oorlogs- of rampengebieden waren. "Als we naast de medische verzorging van onze eigen militairen ook de lokale bevolking mogen helpen, dan geeft dat extra voldoening", vertelt dokter Van Rompay. "Mensen in oorlogsgebieden zijn vaak zo arm of wonen zo afgelegen dat ze alle medische verzorging moeten ontberen. Met medicijnen en kleine ingrepen kan je dan al veel acuut leed verhelpen. Als je bij een patiënt echter een chronische aandoening ontdekt - kanker bijvoorbeeld - dan sta je voor het dilemma om je diagnose te verzwijgen dan wel het noodlottige nieuws te vertellen. Je kunt de mensen immers geen toekomstperspectief

'Het slachtoffer was een klein meisje. Je hart bloedt, maar je moet er je hoofd bijhouden. Elke seconde telt om haar leven te redden.'

bieden, want binnen afzienbare tijd ben je weer weg. Hartverscheurend is dat!"

DOODSANGST

Het gevaar op buitenlandse missie is meestal miniem, maar nooit ver weg, vertelt dokter Van Rompay. "De legeroverheid is natuurlijk alert en er worden geen risico's genomen, maar het gevaar is niet altijd op voorhand goed in te schatten". Of ze ooit doodsangsten heeft uitgestaan? "Ja, één keer." Het incident deed zich voor in de ochtend van 7 januari 2004 in Kabul (Afghanistan). Het verhaal is bloedstollend: de 6-jarige Pal Washah stak samen met haar moeder de straat over. Aan de overkant rukte het meisje zich plots los en schoot het onverwacht terug de straat op. Een gepantserde ambulance van het Belgische leger kon het kind niet meer ontwijken. Dokter Van Rompay en de ambulancier snelden uit het voertuig. "Het was vreselijk", vertelt ze. Haar ogen weerspiegelen mijn gevoel van ontzetting. "De benen van het meisje waren op het eerste zicht zo goed als verbrijzeld. Natuurlijk brak er paniek uit in de straat. Mensen stroomden toe en begonnen te schreeuwen. Hartverscheurende kreten in een voor mij onverstane taal. Omringd door een joelende menigte hebben de ambulancier en ik aan Pal Washah de eerste zorgen toegediend. Nooit heb ik mij zo benauwd

gevoeld. Stel dat de mensenmassa zich tegen ons keerde? We zouden geen enkel verweer hebben." Normaal gezien krijgt een ambulance steeds een gewapend escorte mee bij het verlaten van de legerplaats. Die dag waren alle escortes echter opgevorderd om de veiligheid te garanderen van Hillary Clinton die een bezoek bracht aan de

Amerikaanse militairen in Kabul. Achteraf bleek dat de Afghanen dokter Van Rompay en de ambulancier heel erkentelijk waren voor hun moedig optreden na het ongeval. Hun angst bleek dus ongegrond te zijn. Of ze dan geen emotioneel wrak is na zo'n ervaring? "Natuurlijk", glimlacht ze. "Terug in de kazerne huil je alle verdriet en stress van je

Kerstcadeautjes voor schoolkinderen
Kabul, Afghanistan (2003)

af. Maar dan zijn er je collega's die je steunen." Ik zit er verslagen bij en vind geen woorden meer. "Met Pal Washah is ondertussen alles goed", zegt ze met een brede glimlach. "Kort na het ongeval werd ze samen met haar vader overgevlogen naar het Militair Hospitaal van Neder-over-Heembeek waar ze met succes geopereerd werd. Ze kan ondertussen weer lopen!"

MEEDOGENLOZE MEDIA

Het incident kreeg door de media nog een staartje. In het avondjournaal van 7 januari 2004 berichtten de Belgische tv-zenders over het ongeval. "Weet je dat ze het hadden over een ambulancier van het Belgische leger die vermoedelijk in dronken toestand ..." Ik frons de wenkbrauwen, daar had ze zojuist niets over verteld. "Precies!" zegt ze verontwaardigd. "De ambulancier was helemaal niet dronken!" Ze vertelt hoe ze de media vervloekt had en onmiddellijk actie ondernomen had voor een rechtzetting. Die volgde dan enkele dagen later, door Minister van Landsverdediging André Flahaut: "De bestuurder was niet dronken. Een onderzoek moet de omstandigheden van het ongeval nog achterhalen." Het kwaad was echter geschied. Enkele weken voor het ongeval van het Afghaanse meisje waren drie Belgische para's in Afghanistan betrappt op alcohol- en drugmisbruik. "Vermoedelijk hebben de journalisten dat incident aangegrepen om een algemene malaise in het Belgische leger te veronderstellen", zucht ze.

UNIEKE GROEPSGEEST

Tijdens buitenlandse missies leven de militairen 24/24 uur samen met hun collega's. Het groepsgevoel omschrijft ze als 'uniek' en 'moeilijk te begrijpen voor een buitenstaander'. "Je zit samen te verkleumen in een koude luchthaven, schuilt tegen de regen in een legertent, viert verjaardagen, kerst en Nieuwjaar. Je legermakers zijn op missie je familie", zegt ze. "In de lange donkere winteravonden tijdens onze missie in Afghanistan keken we vaak film. Kan je je dat voorstellen?" lacht ze. "Met een man of zes in een slaapcontainer rond een laptop op de grond! En als de sirene dan ging, die waarschuwde voor een aanval, dan sloften we naar de schuilplaats - het zou wel weer een 'oefening' zijn. Zo gauw we dan in de bunker zaten, kwam er een stem uit het donker: *wie de eerste mop? Doc?*" □